

2.94.5.

KERETTANTERV

(a XXXVIII. Rendszert

ÁGAZATHOZ) alapján

Fegyveres szervek és vagyonvédelmi ismeretek

9 – 12. középiskolai évfolyamokra szóló

tananyagának

büntetés-végrehajtási szakmai ismeretek fejezetei

„MUNKAPÉLDÁNY”

2015.

A

10. évfolyam

tantárgyai, témakörei

a

büntetés-végrehajtási szervezetet érintően

4. Fegyveres szervek és vagyonvédelem II. tantárgy

72 óra

4.3.2. A szolgálatellátás általános szabályai

10 óra

A büntetés-végrehajtási szervezet Etikai Kódexe

1 óra

Büntetés-végrehajtási Etikai Kódex

Célja:

A nemzetközi és a hazai jogrendszerben, valamint a közszféra alapvető etikai követelményeiről rendelkező 105/2009.(XII. 21.) OGY határozatban (a továbbiakban: határozat) megfogalmazott szakmai és erkölcsi alapvetések érvényesítésével segítse elő a büntetés-végrehajtási hivatás társadalmi elismerésének és megbecsülésének erősítését.

A személyi állomány tagjának mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül úgy kell viselkednie, hogy az összhangban legyen a vonatkozó jogszabályok tartalmával, elveivel és az abban megfogalmazott erkölcsi normákkal, magatartása, viselkedése ne érintse hátrányosan a feladatok ellátását, és ne veszélyeztesse a szervezet tekintélyét.

A kódex hatálya:

Kiterjed a büntetés-végrehajtási szervezet feladatait végző személyi állomány valamennyi tagjára, függetlenül annak jogviszonyára.

A Kódex iránymutatást, követelményrendszert fogalmaz meg az alábbi témákban:

- Magatartás szolgálatban

A személyi állomány minden tagjának munkájában jusson kifejezésre a becsületesség, az elfogulatlanság, a pártatlanság, a pártsemlegesség, a tárgyilagosság, és a szakmai és emberi tisztesség elve. Ezek szellemében a fogvatartottakkal közvetlenül foglalkozó állomány felkészülten, lelkiismeretesen, jóhiszeműen és humánusan lássa el a jogszabályokban előírt kötelességét, ugyanakkor a törvényesség érdekében követelje meg a fogvatartottakra vonatkozó kötelezettségek teljesítését.

- Magatartás a fogvatartottakkal szemben

Minden fogva tartással kapcsolatos tevékenységet az egyéni emberi értékek tiszteletben tartása, a fogvatartottak nemzeti vagy nemzetközi jogszabályokban rögzített jogai biztosításával kell végrehajtani. Az emberi tisztelet és a tisztességes bánásmód megilleti a fogvatartott családtagjait és hozzátartozóit is a velük való szakmai érintkezés során.

A fogvatartottakkal kapcsolatos munkavégzés során a személyi állomány valamennyi tagjának törekednie kell a fogva tartás céljának előmozdítására. A végrehajtásban közreműködő személyzet, munkáját köteles befolyástól mentesen, pártatlanul végezni.

A személyi állomány tagjainak tartózkodniuk kell bármilyen erőszakos, fizikai, vagy mentális visszaéléstől az általuk felügyelt fogvatartottakkal szemben, és minden rendelkezésükre álló eszközzel meg kell akadályozniuk, hogy mások ilyen magatartást tanúsítsanak.

- Magatartás szolgálaton kívül

A személyzet valamennyi tagja törekedjen olyan magatartás tanúsítására, magánéletében olyan személyes és családi életvitelre, amely megfelel a szervezethez méltó társadalmi elvárásoknak, és mintául szolgálhat mások számára is. Szabadidejében nem folytathat olyan tevékenységet, amely hivatásával összeegyeztethetetlen. Alakítsa úgy kapcsolatrendszerét, hogy ne kerüljön szolgálati jogosultságaival és kötelezettségeivel összeférhetetlen függőségi helyzetbe.

- A megjelenés és a környezet

A bv. szervezet személyi állományának tagja megjelenésével hozzájárul a büntetés-végrehajtási testület társadalmi megbecsüléséhez, ápoltságot, tisztaságot és rendezett polgári öltözkéssel és egyenruhájával tiszteletet és bizalmat ébreszt. Munkahelyén és magánéletében is kerüli a kihívó, alkalomhoz nem illő, vagy közízlést sértő öltözetet.

- Etikai eljárás megindítása, a döntéshozatal szabályai

Etikai eljárást kezdeményezhet a bv. testület bármely tagja, a büntetés-végrehajtás munkájában közreműködő természetes vagy jogi személy, ha a Kódex hatálya alá tartozó személy részéről annak vétkes megszegését észleli. Névtelen bejelentés nem alapozhatja meg etikai eljárás lefolytatását. Az eljárást a vétkes személy állományilletékes parancsnokánál lehet az eljárás megindításának alapjául szolgáló okok megjelölésével írásban kezdeményezni.

Az etikai bizottság az általa meghatározott ügyrendnek megfelelően működik. Tagjai sorából elnököt választ, akinek megbízatása 1 évre szól.

Az etikai bizottság eljárása eredményeként:

- megállapítja, hogy etikai vétség nem történt.
- megállapítja valamely etikai szabály megsértésének a vétségét.
- a vétség súlyának megfelelően más eljárást kezdeményez (szabálysértés, fegyelmi, büntető).

Az etikai bizottság az alábbi szankciókat tartalmazó határozatokat hozhatja:

- szóbeli figyelmeztetés;
 - írásbeli figyelmeztetés;
 - a szakmai alkalmasság vizsgálatának kezdeményezése az állományilletékes parancsnoknál.
- Az etikai vétség miatt alkalmazott szankció alól az érintett 1 év után mentesül.

Felkészülési kérdések

1. Ismertesse a Büntetés-végrehajtási Etikai Kódex célját és hatályát!

Megoldás:

Az Etikai Kódex rögzítsen olyan alapvető etikai szabályokat, melyek tükrözik a büntetés-végrehajtási munka különleges közszolgálati jellegéből eredő közhatalmi tevékenység szakmai erkölcsi súlyát és jelentőségét. A kódex fogalmazzon meg elvárásokat a bv. szervezet személyi állománya részére a szolgálatban és a szolgálaton kívüli magatartási normák tekintetében, nyújtson morális alapot a szakmai döntésekhez, egyben megfelelő védelmet mindazok számára, akik normakövető módon járnak el, továbbá szolgáljon viszonyítási alapként a kifogásolható, a hivatáshoz nem méltó magatartások felismeréséhez
Teljes személyi állományra vonatkozik.

2. Az Etikai Bizottság milyen szankciókat tartalmazó határozatokat hozhat?

Megoldás:

- szóbeli figyelmeztetés;
- írásbeli figyelmeztetés;
- a szakmai alkalmasság vizsgálatának kezdeményezése az állományilletékes parancsnoknál.

Fogalmak

Az „etika” kifejezés a görög éthosz szóból ered, amelynek jelentése: „érzület”, „jellem”.

Az etika mai általános jelentése: Ésszerű, a józan ész alapján meghozott optimális (az adott lehetőségek közül a legjobbnak ítélt megoldás) és helyes döntés.

A büntetés-végrehajtási nevelés pedagógiai hagyományai.

A büntetés-végrehajtási nevelés történeti-ideológiai változásai.

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, célja.

A büntetés- végrehajtási nevelés fogalma, története.

A börtön sajátos környezete, a börtön személyzete, a fogvatartotti hierarchia, informális háló.

A nevelés jogszabályi háttere,- eszközei, ösztönzés, fegyelmezés-jutalmazás.

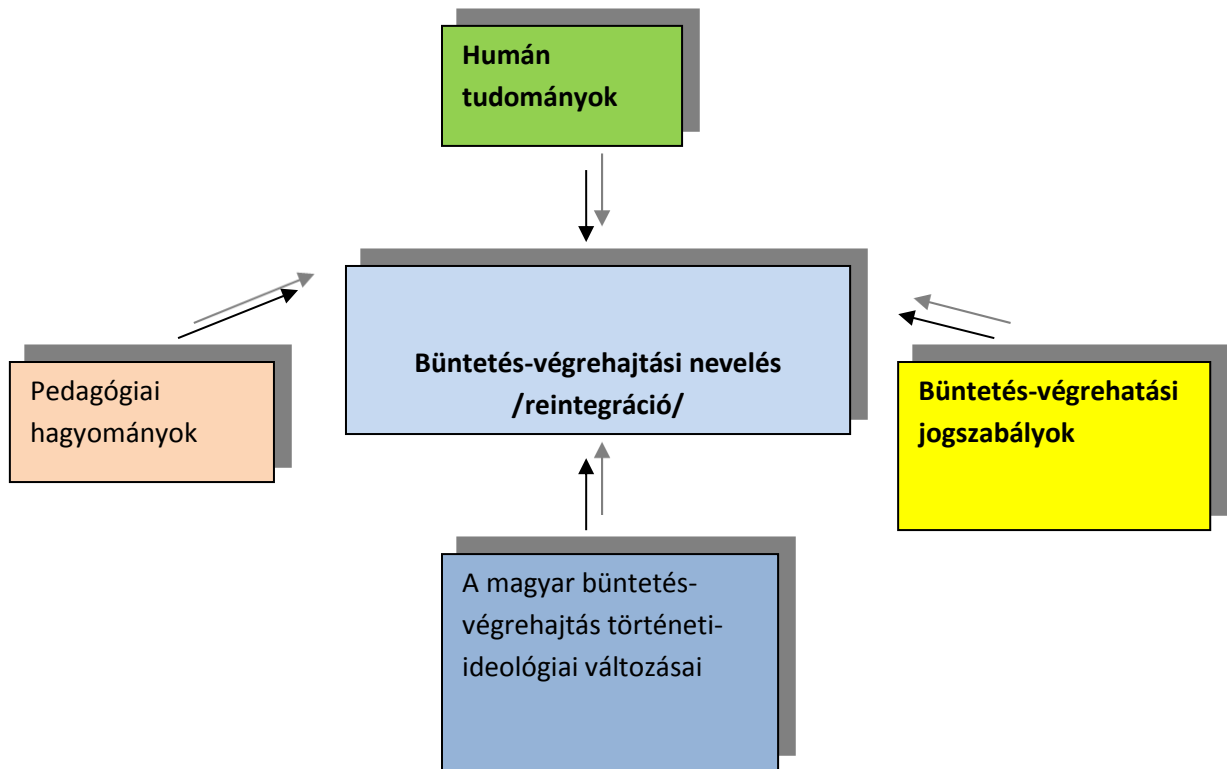
Eltérő nevelési igényű csoportok (HSR körlet, KBK, fiatalkorúak, nők, első bűntényesek).

A reintegrációs programok, resztoratív elemek.

A büntetés-végrehajtási nevelés /reintegráció/ pedagógiai hagyományai

A büntetési rendszerek felépítése, működése nem elméleti megfontolások eredménye, azt a gyakorlat alakította. Az első büntetési elméletekkel foglalkozók pedig nem jogászok voltak, hanem filozófusok. Közülük is legtöbb kutató az ókori görög bölcseket hozza példának, így *Protagoras*, *Platón* és *Arisztotelész* neve fordul elő legtöbbször.

A nevelési ismeretek tantárgy összetett és szerteágazó ismeretek komplex halmaza, melyre hatott a pedagógia¹ tudománya, annak külön ágaként működő kriminálpedagógia eszméi, az emberrel foglalkozó tudományok vizsgálati eredményei, a magyar büntetés-végrehajtás történeti hagyományai és a XX. században végbement, a végrehajtásra vonatkozó történeti-ideológiai változások. Különös jelentőséggel bír a tantárgy vonatkozásában a büntetés-végrehajtási jogszabályok szerepe, alkalmazása és a szabályozók mögött rejlő büntetőtudományok rendszere.

Pedagógiai tudományok

- általános pedagógia
- andragógia
- kriminálpedagógia

Humán tudományok

- Pszichológia
- Szociológia
- Kriminológia

Büntetés-végrehajtási jogszabályok

- **2013. évi CCXL. törvény** a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (Büntetés-végrehajtási Kódex) **törvényi szint**
- IM. rendeletek, melyek közül kiemelt jelentőséggel bír a szabadságvesztés, az elzárás és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól 16/2014.(XII.19) IM. Rendelet **rendeleti szint**

Meg kell jegyezni, hogy a konkrét szakmai munka terén nagy jelentősége van az országos parancsnoki intézkedéseknek, szakutasításoknak, és módszertani szakutasításoknak. Ezekben a szabályozókban az egységes végrehajtás és értelmezés előfeltételei jelennek meg, azonban ezek nem minősülnek jogforrásnak, mert nem jogszabályok!

A büntetés-végrehajtási reintegráció történeti-ideológiai változásai

- munkáltatással szocialista embertípus formálása (**50-es évek**)
- politikai-erkölcsi nevelés igénye átneveléssel (**60-as évek**)
- a társadalmi visszailleszkedés elősegítése és a személyiség formálása neveléssel(**70-es évek**)
- **80'-as 90'-es** évek átfogó nevelési, majd később munkáltatási koncepció készült, mely előrevetítette a politikai és társadalmi változásokat. A rendszerváltást követően megjelennek a korrekciós pedagógiai törekvések)
- **napjainkban** az új szemléletmód következtében teljesedett ki a fogva tartottak jogi helyzete, bővültek a progresszív végrehajtás lehetőségei, megjelentek az előremutató reintegrációs irányzatok.

A büntetés-végrehajtási reintegráció pedagógiai hagyománya

A reintegráció kérdéseivel foglalkozók figyelmének központjában a XVI. század óta áll a bűn és a büntetés pedagógiai problematikája. A valláserkölcsi alapon álló foglalkozások, büntetési elképzelések kezdetben nem adtak más lehetőséget a reintegrációra, mint a megfélemlítő, elrettentő szigort. Ez a felfogás fokozottabban élt azokban, akik a büntetőjogi büntetést alkalmazták.

A középkor kegyetlen büntetési rendszerének megújulását a szabadságvesztés-büntetés fő büntetési nemként való alkalmazása jelentette. A büntetőjogi megújulást segítették elő a fokozatosan kialakuló büntetés-végrehajtási rendszerek, melyek belső feltételeik miatt már más bánásmódot, újszerű eljárásokat igényeltek.

A végrehajtására létrehozott intézetekben a kezdetektől **alkalmaztak tanítókat, oktatókat**, akik a büntetés-végrehajtási feladatokhoz kapcsolódva, módszeresen dolgozták ki a büntetés céljának elérésére irányuló tevékenység **pedagógiai** eszközrendszerét.

A reintegrációs tudomány külön ágaként létrejött **kriminálpedagógia** kialakulásában jelentős szerepe volt a kor kiemelkedő pedagógiai személyiségeinek.

Johann Heinrich Pestalozzi (1746 - 1827) több intézetet hozott létre, ahova otthontalan és bűnöző gyerekeket vett fel. A világon elsőként foglalkozott a bűnözők börtönreintegrációjának kérdésével. A társadalmi beilleszkedést pedagógiai megközelítésből vizsgálta.

Kármán Elemér (1876 - 1927) munkássága elsősorban a kriminálpedagógia önálló tudománnyá fejlesztésében jelentős. Világosan látta, hogy nem a bűncselekményt kell kibogozni, hanem a fiatalkorú elkövető egyéniségét, életviszonyait, környezetét kell megismerni, hogy jövője érdekében hathatós intézkedések szülessenek.

A kriminálpedagógia mint tudomány első máig érvényes tételeit Pestalozzi fogalmazta meg. A **bűnözők reintegrációjának célját a társadalomban való visszavezetésükben** jelölte meg.

Fogalom meghatározása

„A kriminálpedagógia a neveléstudomány azon ága, amely a hatályos büntetőjog szerint bűncselekményt elkövető, vagy a bűnöző életmódot folytató személyek szaknevelésének elméleti és gyakorlati kérdéseivel foglalkozik.”

A büntetés- végrehajtási nevelés, reintegráció fogalma, történeti-ideológiai változásai

A szabadságvesztés büntetés, ennek végrehajtására létrehozott börtön az újkor, a korai kapitalizmus vívmánya. Persze elemeit megtaláljuk már a rabszolgatartó társadalmakban és hűbériségben (feudalizmusban) is, de általánossá akkor vált, amikor a szabadság értékévé lett.

Mi valójában a börtön?

Szabadságvesztés büntetésnek tekinthető minden szabadságot korlátozó, vagy elvonó büntetés, szankció. Börtön pedig az az építmény, amiben elzárva tartották az elítélteket, vagy az őrizetbe vettek. Az ókorban és a középkor első felében ismert börtönök nem a büntetés végrehajtására szolgáltak, hanem arra, hogy a gyanúsítottakat bíróság elé állítsák.

Eleinte a fogvatartás színhelye nem épület (építmény) volt, vagy eredetileg nem erre a célra épült. A foglyokat, vermekben, barlangokban, kutakban, ketrecekben, később pincékben tartották. A XVII. században már kialakult a börtönök néhány fajtája, így a földesuraknak az úriszék mellett a városokban, a várakban, kastélyokban, városházán, kolostorokban, vagy akár a hóhér házában. Az építési technika fejlődésével egyre inkább várakba, középületekbe, vagy teljesen önálló épületbe helyezték el foglyokat. Ekkor még nevelésről nem beszélhettünk, hiszen a fő cél a foglyok elzárása, testi, lelki megtörése volt.

A XIX. században alakult ki a szabadságvesztés alapeszméje, amely az ártalmatlanná tételre, a teljes elszigetelésre, a munkavégzésre, valamint a kezdeti osztályozásra és a javítás eszméjére épült. Ezekből az elemekből jött létre a század központi büntetési formája, a szabadságvesztés és annak intézménye a börtön.

Az 1867-es kiegyezés, majd az 1878.V.sz.törvény /Csemegi Kódex/ nagy lendületet adott a börtönrendszer kialakításában.

A Csemegi Kódex volt az első olyan igazi kormánymű, mely korlátozta a halálbüntetést, megszüntette a testi és megszégyenítő büntetéseket, s bevezette a szabadságvesztést mint önálló büntetést. E normák több mint 70 éven keresztül meghatározták a gyakorlatot, s hatást gyakoroltak a büntetés-végrehajtási nevelés alakulására is.

A Kódex utolsó rendelkezéseit az 1955 –ben megjelent első Büntetés-végrehajtási Szabályzat helyezte hatályon kívül.

Kezdetben a börtönökben a fogvatartottakat csak munkáltatták, hiszen úgy gondolták, hogy a kemény fizikai munkával tudják őket javítani, alakítani. Később a fogvatartottak foglalkoztatásának skálája fokozatosan szélesedett . A munkáltatás mellett 1883-ban Illaván már „fegyenciskolát” működtettek. Határozott pedagógiai törekvéseket érvényesítettek akkor, amikor a fegyenceket „érdemosztályba” sorolták, és aki felsőbb osztályba jutott – az eltöltött idő, munkája, szorgalma alapján kiérdemelte –, jutalomként zenét tanulhatott.

Tudomásunk szerint ez volt az első olyan kísérlet a hazai börtönügy történetében, amikor az állandó fegyelmezés, illetve büntetés helyett a fogvatartottakat jutalom kilátásba helyezésével igyekeztek nagyobb együttműködésre és jobb teljesítményre, szellemi gyarapodásra sarkallni.

Tény, hogy a két világháború között a börtönügy az igazságszolgáltatás perifériájára szorult, anyagi és szellemi támogatottsága a korábbi évtizedekhez viszonyítva tragikusan visszaesett., a börtönök az ártalmatlanná tételt, a fizikai elszigetelést és az elrettentést szolgálták.

Az eltorzult igazságszolgáltatás az 1950-es évek elejétől az elítélteknek hazai történelmünkben példátlan tömegét zúdította a börtönökre. Ezek hatást gyakoroltak a fogvatartottak nevelésére is.

Előtérbe került a rideg bánásmód, s eredményeként a fogvatartottak megjavításának, nevelésének gondolata hosszú távra feledésbe merült, a kedvezményrendszer is kizárólag a munkateljesítményre épült. Elterjedt a durva, embertelen bánásmód, az elítéltek mély, megalázó alávetése az átmilitarizált személyzetnek.

Az 50-es években/1949-1958/ a szabadságvesztés céljának megvalósítását az elszigetelésben, a munkáltatásban látták, melyet sztálini büntetőpolitikával, egy szocialista embertípus formálásával igyekeztek elérni. Ehhez a törvényi feltételeket az első Büntetés-végrehajtási Szabályzat teremtette meg, mely már igyekezett mellőzni a testi és szellemi fájdalmas okozó büntetéseket.

Ebben az időszakban 2 végrehajtási fokozatot különböztettek meg: börtön, bv. munkahely

Az 1960-as években/1959-1969/ a korábbi feladatok megtartása mellett megjelent már a politikai-erkölcsi nevelés igénye is, melynek célja a szocialista embertípus elérése volt, melyet átneveléssel, mint a pedagógia speciálisan átalakított eszközrendszerével igyekeztek elérni. Az átnevelés elvi és szervezeti feltételeinek biztosítására a 8/1959.BM utasítás létrehozta az első nevelői szolgálatot.

Az 1966. évi 21 tvr. pedig megteremtette a börtönügy törvényi szintű szabályozását, mely során létrejött egy új felfogás, mely a fogvatartottat már nemcsak kötelezettségekkel, hanem jogokkal is ellátta, így a fogvatartottat a végrehajtás tárgyából annak alanyává tette.

A következő végrehajtási fokozatokat különböztette meg: szigorított börtön, szigorított bv. munkahely, bv. munkahely.

A társadalmi visszailleszkedés elősegítését és a személyiség formálást tűzte ki célul **az 1970-es években/1970-1979/** meginduló új szemléletű irányvonal, melyet a neveléssel igyekeztek biztosítani a pedagógia, pszichológia és a kriminálpedagógia segítségével. A törvényi feltételeit az 1878. évi IV.tv.(BTK), valamint az 1979. évi 11 tvr. teremtette meg, mely a büntetéseket és az intézkedéseket egységes szerkezetbe foglalta. Ebben az időszakban a fegyház, szigorított börtön, börtön, fogház végrehajtási fokozatot különböztettek meg. s új jogintézményként létrejött a szigorított őrizet, az alkoholisták kötelező munkaterápiás intézeti kezelése, a gyógyító-nevelő csoport, valamint az átmeneti csoport.

Az 1980-as, valamint az 1990-es évekre /1980-1998/ szakmai kezdeményezések hatására átfogó nevelési, majd később munkáltatási koncepció készült, mely előrevetítette a politikai és társadalmi változásokat. A rendszerváltást követően megjelennek a korrekciós pedagógiai törekvések, melyek a társadalmi visszailleszkedés elősegítésére, újabb bűncselekmény megelőzésére, önbecsülés fenntartására, felelősségérzet fejlesztésére helyezte a hangsúlyt, melyet neveléssel igyekeztek megoldani, a pedagógia, pszichológia, szociológia, kriminológia segítségével.

Az 1993. évi XXXII. tvr. megfogalmazta az új nevelési koncepciót, az európai börtönrendszerekre jellemző alapelveket: a normalizáció, nyitottság, felelősség elvét.

A fegyház, börtön, fogház végrehajtási fokozat mellett új jogintézményként jelent meg az EVSZ, és a KBK egyaránt.

Napjainkban az új szemléletmód következtében teljesebben ki a fogva tartottak jogi helyzete, bővültek a progresszív végrehajtás lehetőségei. A szabadságvesztés céljának elérése érdekében a társadalmi visszailleszkedés elősegítése, a visszaesés csökkentése, az önbecsülés fenntartása, felelősségérzet csökkentése, a munkakultúra középpontba állítása került előtérbe, melyet a korrekciós pedagógia eszközeivel, a szociális munka, a börtönpszichológia, a felnőttoktatás segítségével, mint a reintegráció eszközeivel igyekeznek elérni.

Ennek megfelelően ma már reintegrációról beszélünk, amely magába kell, hogy foglaljon minden olyan programot és tevékenységet, amely elősegíti és támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, visszaesés esélyének minimalizálását akár kizárását. Ugyanakkor a reintegrációs tevékenység keretében törekedni kell arra, hogy a fogvatartott bűncselekményének társadalomra való veszélyességét és annak következményeit lehetőség szerint csökkentse.

Reintegrációs tevékenység során törekedni kell az elítélt önbecsülésének és felelősségérzetének kialakulására, valamint a szabadulás után a munkaerő piaci és a társadalmi életbe való beilleszkedésének elősegítésére. Megvalósulását segítik a reintegrációs programok.

Összegzés:

A büntetés-végrehajtási reintegráció fejlődését, változását jelentősen meghatározták a pedagógiai hagyományai, a humán tudományok és a büntetés-végrehajtási jogszabályok egyaránt.

Pedagógiai tudományok

- általános pedagógia
- andragógia
- kriminálpedagógia

Humán tudományok

- Pszichológia
- Szociológia
- Kriminológia

Büntetés-végrehajtási jogszabályok

- **2013. évi CCXL. törvény** a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (Büntetés-végrehajtás. Kódex) **törvényi szint**
- IM. rendeletek, melyek közül kiemelt jelentőséggel bír a szabadságvesztés, az elzárás és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól 16/2014.(XII.19) IM. Rendelet **rendeleti szint**

Meg kell jegyezni, hogy a konkrét szakmai munka terén nagy jelentősége van az országos parancsnoki intézkedéseknek, szakutasításoknak, és módszertani szakutasításoknak. Ezekben a szabályozókban az egységes végrehajtás és értelmezés előfeltételei jelennek meg, azonban ezek nem minősülnek jogforrásnak, mert nem jogszabályok!

A nevelés, majd reintegráció alakulására, fejlődésére nagy hatással voltak a történet-ideológiai változások is.

A büntetés-végrehajtási reintegráció történeti-ideológiai változásai

- munkáltatással szocialista embertípus formálása (**50-es évek**)
- politikai-erkölcsi nevelés igénye átneveléssel (**60-as évek**)
- a társadalmi visszaailleszkedés elősegítése és a személyiség formálása neveléssel(**70-es évek**)
- **80'-as 90'-es** évek átfogó nevelési, majd később munkáltatási koncepció készült, mely előrevetítette a politikai és társadalmi változásokat. A rendszerváltást követően megjelennek a korrekciós pedagógiai törekvések)
- **napjainkban** az új szemléletmód következtében teljesedett ki a fogva tartottak jogi helyzete, bővültek a progresszív végrehajtás lehetőségei, megjelentek az előremutató reintegrációs irányzatok.

Felkészülési kérdések

1. Ismertesse a büntetés-végrehajtási reintegráció történeti-ideológiai változásait!

Megoldás:

A büntetés-végrehajtási reintegráció történeti-ideológiai változásai

- munkáltatással szocialista embertípus formálása (**50-es évek**)
- politikai-erkölcsi nevelés igénye átneveléssel (**60-as évek**)
- a társadalmi visszaailleszkedés elősegítése és a személyiség formálása neveléssel(**70-es évek**)
- **80'-as 90'-es** évek átfogó nevelési, majd később munkáltatási koncepció készült, mely előrevetítette a politikai és társadalmi változásokat. A rendszerváltást követően megjelennek a korrekciós pedagógiai törekvések)
- **napjainkban** az új szemléletmód következtében teljesedett ki a fogva tartottak jogi helyzete, bővültek a progresszív végrehajtás lehetőségei, megjelentek az előremutató reintegrációs irányzatok.

2. Határozza meg mi a Csemegi Kódex!

Megoldás:

Az 1878.V. törvény /Csemegi Kódex/ nagy lendületet adott a börtönrendszer kialakításába A Csemegi Kódex volt az első olyan igazi kormánymű, mely korlátozta a halálbüntetést, megszüntette a testi és megszégyenítő büntetéseket, s bevezette a szabadságvesztést, mint önálló büntetést.

A szabadságvesztés-büntetés végrehajtása, célja

A Büntető Törvénykönyv szankció rendszerének legsúlyosabb fő büntetés neme a szabadságvesztés büntetés. A büntetés célja a társadalom védelme, annak megelőzése, hogy az elkövető bűncselekményt kövessen el. Ennek megfelelően a szabadságvesztés célja a 2013.évi CCXL. törvény alapján a következő.

Szabadságvesztés célja:

Az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként, annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.

Szabadságvesztés feladata:

A szabadságvesztés végrehajtása során, biztosítani kell, hogy az elítélt önbecsülése, személyisége és felelősség érzete fejlődhessen és ezáltal felkészüljön a szabadulás utáni a társadalmi elvárásoknak megfelelő önálló életre.

Önbecsülés fenntartása:

- Megfelelő bánásmóddal
- Értelmes tevékenységek szervezésével
- A társadalmi hasznosság tudat kialakításával

Személyiség és a felelősség érzet fejlesztése:

- öntevékenység és önképzés biztosítása
- a munkavégzés lehetőségének biztosítása
- a családi és társadalmi kapcsolatok erősítésével, támogatásával
- ösztönzéssel és fegyelmi felelősség kialakításával
- iskolai tanulmányokban való részvétel biztosításával

Összegzés

A büntetés végrehajtásra vonatkozó szabályozást vizsgálva megállapítható, hogy a **szabadságvesztés végrehajtásának célja**, illetve **feladata** összefüggésben van a **büntetés lényegéről és céljáról kialakított, a BTK-ban rögzített meghatározással**.

„A büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el.”

A reintegráció **céljaként** szerepel, a "**joghátrány érvényesítése**", mely azt juttatja kifejezésre, hogy a szabadságvesztést a személyi szabadság elvonásban megnyilvánuló jogintézményként kell alkalmazni.

A szabadságvesztés végrehajtásának korszerű felfogása azonban nem elégedhet meg a szabadságelvonással járó hátrányok, a büntetéssel szükségszerűen együtt járó "rossz"

elrettentő hatásának egyoldalú érvényesítésével, azaz nem tekintheti megtorlásnak a végrehajtást. Az a börtön, amely elvtelenül szigorú, és az elítéltek mély alávetésére, megalázására helyezi a hangsúly nem képes eleget tenni a társadalmi elvárásoknak. Ez a követelmény nem más, mint az elítéltnak kiutat kínálni korábbi életvitele megváltoztatásához, **segítséget nyújtani számára a szabadulás utáni társadalmi beilleszkedéshez.**

Az elítéltet kizárólag a büntetés céljának eléréséhez **szükséges legkisebb** mértékű korlátozásoknak lehet alávetni. A szabadságvesztés végrehajtása során a büntetés-végrehajtási szervezet az elítélt életébe csak a büntetés céljának eléréséhez szükséges mértékben avatkozik be.

A szabadságelvonás során a reintegráció, azaz a társadalmi visszailleszkedést elősegítő programok alkalmazása (az elítélt munkaerő-piaci integrációjának elősegítését, a befogadást megelőző életkörülményeiből, életviteléből eredő hátrányok csökkentését, személyisége és szociális készségei fejlesztését célzó reintegrációs programok, foglalkozások) az elsődleges cél, illetve az, hogy az elítélt szabadulása után jogkövető állampolgárként legyen a társadalom tagja.

A nemzetközi normákból a hazai szabályozásba átvett olyan alapvető szinten megjelenő elemeket, mint az **önbecsülés fenntartása**, a **felelősségérzet fejlesztése**, a büntetés-végrehajtási szervezet azon kötelességét is hangsúlyozzák, hogy a börtönbüntetés - amennyire az lehetséges - ne károsítsa az egyén értékeit, így önértékelését, önálló életvitelre való képességét, ellenben keltse fel felelősségérzetét saját jövőbeni sorsának alakulásáért.

Az elítélt számára biztosítani kell a büntetés céljával, valamint az intézet rendjével és biztonságával **nem ellentétes** családi, személyes és társadalmi kapcsolatok létesítését, fenntartását, illetve fejlesztését.

Felkészülési kérdések

1. Ismertesse a szabadságvesztés célját!

Megoldás:

Szabadságvesztés célja:

Az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként, annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon

A reintegrációs programok, resztoratív elemek

A reintegráció helyreállítást, visszaállítást, visszahelyezést jelent.

A börtönökben a szabadságvesztés ideje alatt arra kell törekedni, hogy a fogvatartottakat elzárjuk a társadalomtól, de ez idő alatt is fokozatosan készítsük fel őket arra, hogy szabadulásuk után vissza tudjanak majd illeszkedni a társadalomba.

A reintegráció új fogalomként került be a Bv. törvénybe és a nevelést, mint szóhasználatot és mint tevékenységet is felváltja. A reintegráció magába kell, hogy foglaljon minden olyan programot, tevékenységet, amely elősegíti, támogatja a társadalomba történő visszailleszkedés hatékonyságát, a visszaesés esélyének minimalizálását, akár kizárását is. A reintegráció keretében nem szigorúan a bv. intézetben szervezett tevékenységekre kell fókuszálni, hiszen a bv. szervek más szervekkel együttműködve eredményesebben szolgálják a büntetés végrehajtás céljának megvalósítását. A reintegrációs tevékenység során kiemelt feladat, hogy a fogvatartott bűncselekményének társadalomra veszélyességét felismerje és annak következményeit lehetőség szerint enyhítse.

A reintegráció számos programot magában foglal. Ezek a reintegrációs programok.

A reintegrációs program azoknak a tervezett és tudatosan irányított eseményeknek az összefüggő sorozata, amelyek előkészítik, illetve lehetővé teszik a fogvatartott intézeti rendbe, majd a társadalomba való beilleszkedését.

A leglényegesebbek azok, amelyek a társadalomban is a legnagyobb jelentőséggel bírnak, így a szakképzés, oktatás, valamint a munkavégzés. A fogvatartottat betanított munkás- vagy szakmunkásképzésbe, lehetőség szerint szakképzésbe kell bevonni. A bv. intézet parancsnokának engedélyével támogatható a felsőfokú tanulmányok megkezdése, vagy a már megkezdett tanulmányok folytatása is. Kiemelt jelentőségű a fogvatartottak munkáltatásának biztosítása, amelyre maximálisan törekedni kell.

A fogvatartott szabadulása után várhatóan eredményesen tud alkalmazkodni a társadalmi elvárásokhoz, ha fogva tartása idején képesítést szerez és munkát végez. Alapkövetelmény, hogy a fogvatartott a bv. intézetben alapfokú iskolai tanulmányokat folytasson, ennek érdekében, ha az intézetben az ehhez szükséges feltételek hiányoznak, el kell szállítani az arra kijelölt bv. intézetbe. A lehetőségekhez képest támogatni kell a fogvatartott önképzését is.

Az oktatás és a munkavégzés mellett a szabadidő hasznos eltöltése sarkalatos pontja a reintegrációnak.

A szabadidős tevékenységek megfelelő szervezése, a lehetőségek megteremtése a fogvatartás rendje és biztonsága szempontjából is kiemelkedő, hiszen a rendkívüli események számát csökkentheti, ha a fogvatartott hasznosan és hatékonyan használja fel a szabadidejét. A szabadidő felhasználása kapcsolódik a kapcsolattartási formákhoz is, hiszen itt kell lehetőséget teremteni a család, a majdani befogadó környezet és a fogvatartott kapcsolatának fennmaradására. A család a reintegrációs tevékenységet is erősíti, támogatja.

A családi kapcsolatok erősítésén túl a bv. intézet keretei között a szabadidő művelődéssel, sporttal tölthető el eredményesen. Mindezekon túl a vallási szertartások, a lelki gondozás szerepe jelentős lehet a reintegrációs célok elérésében, amelynek érdekében erősíteni kell a Börtönlelkészi Szolgálat ilyen irányú tevékenységét.

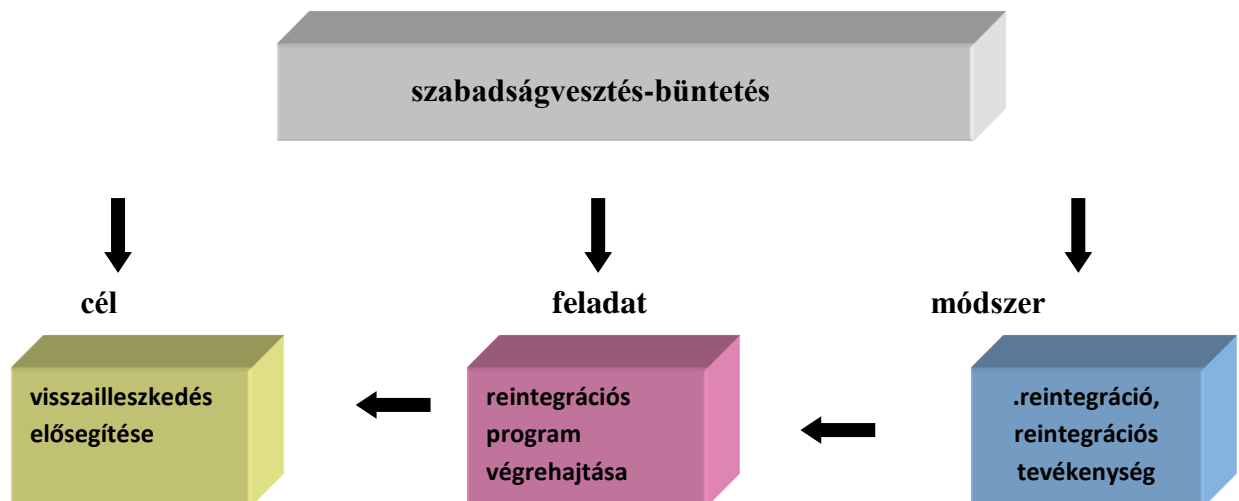
Ki kell emelni azt is, hogy a cél eléréséhez a büntetés-végrehajtási szervezet – együttműködési megállapodás alapján - igénybe veheti az arra alkalmas társadalmi, gazdasági és civil szervezetek segítségét is.

A reintegrációs program eszközszerének központi eleme a büntetés-végrehajtási reintegrációs tevékenység melynek célja a program hatékony megvalósítása, ezért:

- egyfelől a büntetés-végrehajtási reintegrációs tevékenység szükségképpen együtt jár a szabadságvesztés végrehajtásával,

- másfelől a fogvatartottat lehetőség szerint alkalmassá kell tennie arra, hogy szabadulása után képes legyen a társadalmi elvárásoknak megfelelő önálló életre.

Összegzés

Reintegrációs program elemei:

A fogvatartottak foglalkoztatása

- oktatás / alapfokú, középfokú, felsőfokú/
- szakképzés
- munkáltatás
- munkaterápiás foglalkoztatás
- közművelődés, sport és kulturális foglalkoztatás

1. Családi-társadalmi kapcsolatok támogatása:

- a. intézetben belüli:
 - levelezés

- látogatás
- csomag
- telefon használata
- vallásgyakorlás, lelki gondozás
- társadalmi kötődési program
- szabadulásra való felkészítés, utógondozás
- b. intézetén kívüli.
 - jutalom kimaradás, eltávozás
 - intézetén kívüli látogató fogadása
 - büntetés félbeszakítás
 - temetésen való részvétel, súlyos beteg hozzátartozó meglátogatása

Felkészülési kérdések

1. Mi a reintegrációs tevékenység?

Megoldás:

Reintegrációs tevékenység során törekedni kell az elítélt önbecsülésének és felelősség érzetének kialakulására, valamint a szabadulás után a munkaerő piaci és a társadalmi életbe való beilleszkedésének elősegítésére. Megvalósulását segítik a reintegrációs programok.

2. Sorolja fel a fogvatartottak foglalkoztatásának formáit!

Megoldás:

Foglalkoztatás formái:

- oktatás /alapfokú, középfokú, felsőfokú/
- szakképzés
- munkáltatás
- munkaterápiás foglalkoztatás
- közművelődés, sport és kulturális foglalkoztatás

A börtön sajátos környezete, a börtön személyzete, a fogvatartotti hierarchia, informális háló. A börtön mint totális intézmény

A társadalomban nem csak a börtönökre jellemző a totalitás, hanem az olyan intézményekre is, mint például a kaszárnyák, elmeógyógyintézetek, kolostorok.

A totális intézmény jellemzője, hogy jelentős számú hasonló szituációban lévő személy él a falai között, akiket a társadalomtól valamilyen ok miatt, rövidebb, hosszabb időre elzártak, s életük szigorú szabályok szerint, uniformizáltan, irányítás és ellenőrzés mellett folyik.

A bv. intézetek is a totális intézmények sorába tartoznak. A totális intézményekben az emberi élet három legfontosabb szférája – a munka, a szabadidő és az alvás – egy helyen, nagyszámú társ közvetlen közelségében, azonos résztvevőkkel, mindenkire egyformán érvényes formális szabályok szerint zajlik. A különböző tevékenységek összekapcsolódnak egy tervben (napirend, házirend), amelynek célja az intézmény hivatalos céljainak megvalósítása, a biztonság biztosítása. Ezek lesznek a formális szabályok.

A totális intézmények közvetlen hatása: depriváció /megfosztottság/az alapvető szükségletek kielégítésének lehetőségétől.

A deprivációk negatív hatást gyakorolnak a fogvatartottak önbecsülésére, csökken az önértékelés, megnő a szorongás, a depresszió szintje.

A fogvatartottaknál a szabadságtól, a kényelemtől, a heteroszexualitástól, az autonómiától és a biztonságtól való megfosztottság okozza a legtöbb problémát.

A formális szabályok mellett a zárt, hierarchikus felépítésű intézetekben mindig megjelenik egy informális szabályrendszer is, amely sokszor domináns a formálissal szemben. Az informális szabályok határozzák meg, hogy bizonyos helyzetekben ki, mikor, mit tehet, hogyan viselkedhet, és hol vannak saját érdekérvényesítési képességének határai. A formális szabályrendszer által meghatározott hierarchiában státuszok és azokhoz kötött cselekvési jogok és kötelezettségek állnak, ezzel ellentétben egy informális rendszerben az egyének hatalmi pozíciója nem a hivatalosan meghatározott státuszok szerint alakul, hanem egy, a zárt közegben kialakuló belső norma szerint jön létre. Ennek megfelelően kialakul a fogvatartottak között egy hierarchia, mely a mindennapi életüket, a börtönben betöltött „szerepüket” is meghatározza. A börtönben egy sajátos „erőkultusz” uralkodik, amelynek lényege, hogy a túlélést szolgáló tulajdonságok pozitívan jelennek meg, míg a humánus értékek, az érzelmek és a kötődés mind negatívumként jelenik meg, és gyengeségre utalnak. Az elítéltek közti hierarchia alapja a fizikai erő és a befolyás (a kapcsolati és a gazdasági tőke).

Lesznek mindig a hierarchia alján elhelyezkedők, akik vagy bűncselekményük, vagy a szociális háttérük, vagy csak a testi felépítésük miatt áldozatok, úgynevezett „csicskák” lesznek, akit a zárka többi tagja kihasználhat. A hierarchia csúcsán, a magasabb státuszban a „menők” helyezkednek el, ők irányítják, s tölti be a vezető szerepet a zárkában.

A formális és informális szabályok sok esetben összeegyeztethetetlenek, de hogy ez a két szubkultúra hogyan viszonyul egymáshoz, azt jelentősen meghatározza a fogvatartottak és a személyi állomány egymáshoz való viszonya, a megfelelő bánásmód érvényesítése.

A bánásmód tágabb értelemben emberek közötti viszonyt jelent. Ilyen viszony a fogva tartott és a fogva tartó közötti viszony is, amely azonban nem jelenti a fogva tartott teljes jogfosztottságát alárendeltségét és kiszolgáltatottságát. Bánásmód mindig annak a részéről

valószínűleg meg, aki az adott szabály megtartásáért felelős. a bánásmód során tiszteletben kell tartani a fogva tartott emberi jogait, fogva tartottakkal emberségesen kell bánni, hiszen a fogvatartásnak nem tárgya, hanem alanya, tilos kínzást, embertelen és megalázó bánásmódot alkalmazni, tartózkodni kell mindenféle diszkriminációtól.

Néhány jellegzetes kifejezés a fogvatartotti hierarchiában betöltött szerepek megfelelően:

„beszari”, „csicska” - aki láthatóan fél, s gyávanak minősítetik

„gerinctelen”, „vamzer”- aki mást mond az ember szemébe, és mást a háta mögött, aki hazug és álnok

„féreg” - aki olyat tesz, amely mindenfajta morált kizár

„menő”- nagyon jó, szuper, mindenki felett áll, melyet általában testi erővel, anyagi javakkal ér el

Összegzés

A büntetés-végrehajtás is a totális intézetek közé tartozik, ahol a napi élet egy helyen, nagyszámú társ közvetlen közelségében, azonos résztvevőkkel, mindenkire egyformán érvényes formális szabályok szerint zajlik. A formális szabályok mellett ebben a hierarchikus közegben kialakulnak az informális szabályok is, amely sokszor dominánsak a formálissal szemben. Az informális szabályok határozzák meg, hogy bizonyos helyzetekben ki, mikor, mit tehet, hogyan viselkedhet, és hol vannak saját érdekérvényesítési képességének határai, de hatással vannak a fogvatartotti hierarchiában betöltött szerepeikre is.

A formális és informális szabályok sok esetben összeegyeztethetetlenek, de hogy ez a két szubkultúra hogyan viszonyul egymáshoz, azt jelentősen meghatározza a fogvatartottak és a személyi állomány egymáshoz való viszonya, a megfelelő bánásmód érvényesítése.

Felkészülési kérdések

1. Mi a totális intézmény jellemzője?

Megoldás:

A totális intézmény jellemzője, hogy jelentős számú hasonló szituációban lévő személy él a falai között, akiket a társadalomtól valamilyen ok miatt, rövidebb, hosszabb időre elzártak, s életük szigorú szabályok szerint, uniformizáltan, irányítás és ellenőrzés mellett folyik.

2. Milyen szabályok jelennek meg a börtön sajátos közegében?

Megoldás:

Formális és informális szabályok.

Ösztönzés, fegyelmezés-jutalmazás

„Mindenkinél van egy ok, ami élte.” /[Tom Rob Smith](#)/

A **motiváció** szó a latin eredetű, melynek jelentése **mozogni, mozgatni**. A motiváció a pszichológiában gyűjtőfogalom, motívumokból épül fel és minden cselekvésre, viselkedésre készítő belső tényezőt magában foglal.

Az ösztönzésnek motivációnak az emberek életében nagyon fontos szerepe van, de kiemelkedő hatással van a fogvatartottak életére. A büntetés-végrehajtási reintegrációban az ösztönzés, motiválás módszerének két eszköze a jutalmazás és a büntetés különösen jelentős, nem csak gyakoriságuk, s a magatartást befolyásoló képességük, hanem intézményesített és adminisztratív kötelekhez kapcsolt jellegük miatt.

Fogalma: A jutalmazás a magatartás szabályozás alapvető módszere, a kívánt viselkedés megerősítése.

Rendeltetése az, hogy ösztönözzön a végrehajtás célját szolgáló szabályok betartására.

A jutalmazás egy motiváló eszköz, mely akkor éri el a célját, ha figyelembe veszi az elítélt képességeit és adottságait, ha megfelelő időben és időközönként történik, és ha fokozatos. Jutalmazást a személyi állomány bármely tagja kezdeményezhet, a példamutató magatartásáért, tanulásban tanúsított szorgalmáért, munkában elért eredményéért, közösség érdekében végzett tevékenységéért, élet vagy jelentős anyagi érték megmentéséért, súlyos veszély elhárításáért, de minden esetben csak a miértjére tehet javaslatot. Az elítélt jutalmazását a bv. intézet parancsnokánál kezdeményezheti az elítéltek reintegrációjában közreműködő szervezet munkatársa is.

Ennek megfelelően az elítéltek a fokozatosság elvét szem előtt tartva a következő jutalmakban részesülhetnek:

- dicséret /szóban v. írásban/
- látogató fogadása soron kívül vagy látogatási idő meghosszabbítása maximum 30 perccel.
- kondicionáló terem díjmentes használata 1-3 hónapig terjedő időtartamban
- személyes szükségleteire fordítható összeg növelése 1-3 hónapig terjedő időtartamban, legfeljebb 100%-al
- pénzjutalom
- tárgyjutalom/ körét a bv. intézet parancsnoka határozza meg/
- végrehajtott fenyítésnek nyilvántartóból való törlése
- látogatón bv intézeten kívüli fogadása soron kívül/alkalmanként legalább két óra/
- jutalom kimaradás /maximum 24 óra/
- jutalom eltávozás fegyház 5 nap/év, börtön 10nap/év, fogház, átmeneti csoportban 15 nap/ év lehet.

Fegyelmi felelősségre vonás

Mindenütt, ahol emberek élnek együtt –különösen a büntetés-végrehajtásban- szükség van rendre, fegyelemre és a közösségi együttélési szabályok betartására. Éppen ezért a szabadságvesztést töltő elítéltet fegyelmi és büntetőjogi felelősség is terheli.

Fegyelmi vétséget követ el az a fogvatartott, aki:

- a büntetés-végrehajtás rendjét vétkezen megszegi
- más fogva tartottat fegyelmi vétség elkövetésére szándékosan rábír
- más fogva tartottnak fegyelmi vétség elkövetéséhez szándékos segítséget nyújt.

A személyi állomány bármely tagja köteles a fogva tartott ellen haladéktalanul fegyelmi eljárást kezdeményezni, hogyha a fegyelmi vétség elkövetését észleli, vagy ha tudomást szerez róla.

A bv. rendjét vétkezen megszegő elítélttel szemben, valamint a bv. rendjének és biztonságának biztosítása érdekében a következő fenyítések alkalmazhatóak:

- kioktatás,
- feddés,
- a magánál tartható tárgyak körének a korlátozása, amely legalább 1, legfeljebb 6 hónapig tarthat
- a bv intézet által szervezett programokban, rendezvényeken, szabadidős programokon való részvétel korlátozása vagy eltiltása, meghatározott alkalmakra vagy, de legfeljebb 3 hónapig;
- többletszolgáltatások/konditerem, hűtő, vízmelegítő/ megvonása 1 hónaptól legfeljebb 3 hónapig
- személyes szükségletre fordítható összeg csökkentése 6 hónapig, legfeljebb 50%-al
- magánelzárás :fegyház 25 nap, börtön 20 nap, fogház 10 nap, ha dolgozik akkor 5 nappal kevesebb. Ez idő alatt is engedélyezhető, hogy az elítélt dolgozzon, vagy iskolába járjon.

Magánelzárás fenyítése alatt az elítélt jogai az alábbiakban korlátozódik:

- kimaradásra és eltávozásra nem mehet,
- a védővel történő kapcsolattartás kivételével nem telefonálhat, nem levelezhet
- nem küldhet, és nem kaphat csomagot,
- nem fogadhat látogatót, kivéve a lelkeszt valamint a szabadulás előkészítése érdekében a leendő munkáltatóját, a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőt, és a karitatív szervezet megbízottját,
- személyes szükségleteire nem vásárolhat,
- nem veheti igénybe a bv intézet művelődési és sportolási lehetőségeit, sajtó terméket sem olvashat.

Összegzés

Az ösztönzésnek motivációnak az emberek életében nagyon fontos szerepe van, de kiemelkedő hatással van a fogvatartottak életére. A büntetés-végrehajtási reintegrációban az ösztönzés, motiválás módszerének két eszköze a jutalmazás és a büntetés különösen jelentős,

nem csak gyakoriságuk, s a magatartást befolyásoló képességük, hanem intézményesített és adminisztratív kötelekhez kapcsolt jellegük miatt.

Rendeltetésük az, hogy a fogvatartottakat motiválják a szabályok betartására, viszont csak akkor érik el a céljukat, ha figyelembe veszik a fogvatartottak képességeit, adottságait, ha megfelelő időben és időközönként történnek, s ha megfelelő teljesítményhez kötődnek, s fokozatosak. Többféle formájuk létezik, s több hatáskörben adhatóak.

Felkészülési kérdések

1. Mikor éri el a jutalmazás a célját?

Megoldás:

A jutalmazás egy motiváló eszköz, mely akkor éri el a célját, ha figyelembe veszi az elítélt képességeit és adottságait, ha megfelelő időben és időközönként történik, és ha fokozatos.

2. Mikor követ el a fogvatartott fegyelmi vétséget?

Megoldás:

Fegyelmi vétséget követ el az a fogvatartott:

- aki büntetés-végrehajtás rendjét vétkesen megszegi
- aki más fogva tartottat fegyelmi vétség elkövetésére szándékosan rábír
- aki más fogva tartottnak fegyelmi vétség elkövetéséhez szándékos segítséget nyújt.

Eltérő nevelési igényű csoportok (HSR körlet, KBK, fiatalok, nők, első bűntényesek).

Fiatalok fogvatartottak

A *fiatalok fogvatartottaknál* a legsúlyosabb kockázati tényező a család és a barátok elvesztése, valamint a kilátástalanság. A fiatalok bűnözés egyik fő jellemzője a csoportos elkövetés, illetve az elkövetés során tapasztalható erőszak, brutalitás. A fiatalok családi környezete és a kriminalitás gyakorisága között összefüggés mutatható ki, akárcsak az iskolai végzettség és a kriminalitás gyakorisága között.

Fontos momentum ebben a kérdéskörben, hogy a fiatalok a bv. intézetbe való bekerülésekor még nem tekinthető érett személyiségnek. Alakulása az intézeten belül tovább folytatódik, fejlesztésének lehetősége adott.

A bv. intézet célja a fiatalok bűnelkövetők kezelésében, hogy szabaduláskor ne a társai által kihasznált, vagy ellenkezőleg: agresszivitásra hajlamos ember kerüljön ki az intézetből, hanem tudásszintje, képzettsége növekedjen, mely a későbbiekben segíti a társadalomba való visszailleszkedésben.

A fiataloknak a felnőttektől eltérő büntetőjogi megítélését, büntetés-végrehajtási kezelését életkori sajátosságaik indokolják. A fiatalok szabadságvesztését külön büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani, illetve, hogy különös gondot kell fordítani a fiatalok reintegrációjára, oktatására, személyiségének fejlesztésére és testi fejlődésére.

A fiatalok tekintetében fontos eszközként jelenik meg a rezsimek közötti átjárhatóság biztosítása, mely lehetőséget nyújt a fogvatartott részére, hogy fejlődésének megfelelően az egyik speciális csoportból a másikba kerülhessen. A csoportok közötti átjárás a következő szempontok figyelembe vételével történik:

- a személyiség alakulása
- munkavégzés
- az oktatásban való részvétel
- közösségi munka, aktivitás
- a társakhoz való viszony
- a felügyelethez való viszony

Hosszú ítéletet töltő fogvatartottak

A hosszú ítéletes fogvatartottak sajátítják el a legnagyobb eséllyel a börtön szabályait, így ők azok, akik a leginkább képesek manipulálni a személyzetet.

Az ebben a körben érintett fogvatartottak esetében a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre, illetve az életfogytiglani vagy a hosszantartó, határozott szabadságvesztés büntetésre ítélt kezelésének szétválasztása szükséges. Az első csoport nem szabadul, esetükben az elsődleges cél nem a társadalomba való integráció előkészítése, hanem a börtönpopulációba történő beilleszkedés megoldása. Ezen fogvatartottaknak is meg kell

őrizniük szociális készségeiket, személyiségüket, ezért a közösségbe történő beilleszkedést segítő készségeket fejleszteni, szükség esetén korrigálni kell.

Esetükben a nevelői tevékenység célja a bv. intézetben belüli értelmes élet kialakítása, a reménytelenség miatti állapot kezelése, az egyéni törekvések kibontakoztatása, támogatása. E csoportban a beilleszkedésre és a hétköznapi monotóniájának elviselésére tanítja a nevelő a fogvatartottat. Az egyéni nevelői foglalkozások esetükben kiemelt szerepet kapnak. Kezelésükben az állatterápiának is fontos szerepe van, hiszen az állatok segítik a magány, az egyedüllét leküzdését, de kielégítik a fogvatartottak érintésszükségletét is.

Az életfogytiglani és a hosszantartó, határozott szabadságvesztésre ítélték esetében a nevelési módszerek megválasztásánál figyelembe kell venni a fogvatartott életkorát és ítéletét, hiszen ez adja az alapját annak, hogy mely életszakaszra kell felkészíteni. Azon elítélteknél, akik várhatóan nem szabadulnak, a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítéltékhez hasonló kezelési elveket célszerű követni.

A hosszú ítéletes fogvatartottak önállósága a szabadságvesztés büntetés évei, évtizedei alatt jelentős mértékben visszafejlődik a folyamatos intézeti kontroll és irányítás miatt. Emellett igen nehéz feladat a büntetés-végrehajtás céljának elérése, hiszen ilyen hosszúságú ítélet alatt a fogvatartott generációkat veszíthet el a hozzátartozói közül (pl. nagyszülők, szülők, testvérek), ami tovább mélyíti benne a reménytelenség érzetét. Fontos a mentális képességek megőrzése és – amennyiben lehetséges – fejlesztése, a szociális kompetenciák fejlesztése, indulatkezelési tréningek alkalmazása. A mentális képesség megőrzése érdekében motiválni kell a fogvatartottat az oktatásban való részvételre. Ebben a civil szféra bevonása nagyon fontos lehet, hiszen a polgári személyben nem a felügyelőt/nevelőt látja a fogvatartott, így közelebb érezheti magát a külső környezethez. A szabadulást megelőző időszakot elérő elítéltek esetében az utolsó időszakban nagy hangsúlyt kell fektetni a szabadulásra való fokozott felkészítésre.

Női fogvatartottak

Női fogvatartottak számának és arányának növekedése tapasztalható az utóbbi években. Kezelésük során tekintettel kell lenni a férfi fogvatartottaktól eltérő igényeikre. A női fogvatartottakkal való tevékenység többnyire jóval nagyobb empátiát, együttérzést kíván, mint a férfi fogvatartottakkal történő munka. A reintegrációs tiszteknek, felügyelőknek nyitottabbaknak, érzékenyebbeknek kell lenniük.

A jogszabályok rendelkeznek a női fogvatartottaknak a férfiaktól elkülönített végrehajtásáról, elhelyezésük, egészségügyi és ruházati ellátásuk, a velük szemben alkalmazható biztonsági intézkedések és munkavégzésük sajátos, fiziológiai, pszichikai adottságaikat figyelembe vevő normáiról.

A nők gyakori hangulatváltozásának hátterében általában a család, a gyermekek hiánya, a családi kapcsolatok megromlása áll. Egy-egy személyes beszélgetés sokat javíthat az állapotukon a legtöbb esetben ezt igénylik is. A változásokat nehezen viselik. Pszichológus segítségét gyakrabban kérik, mint a férfiak. Sok esetben problémájuk megoldódik azzal, ha valaki meghallgatja őket, különösebb intézkedés nélkül.

Fokozottan nagy szerepe van a kapcsolattartásnak. Sokuk kiskorú gyermekeket hagy otthon, illetve hozzátartozóknál, rosszabb esetben nevelőotthonokban, átmeneti gondozásban. Jó

kapcsolatot, együttműködést kell kialakítani a nevelőotthonokkal, hogy a gyerekeket látogatásra vihessék édesanyjukhoz.

Az első büntényes női fogvatartottakra fokozott figyelmet kell fordítani. Őket lehet a legjobban motiválni, illetve általában nagyon fontos nekik a családi kötelek megtartása. Igyekeznek a lehető legjobb színben feltüntetni magukat, szinte minden fogvatartotti rendezvényen részt vesznek, ők a legaktívabbak. Esetükben az elhelyezésükkor is ügyelni kell arra, hogy olyan zárcsoportba kerüljenek, ahol nem használják ki „rutinalanságukat”.

A vallásgyakorlás, a hitélet általában nagyobb szerepet tölt be női fogvatartottaknál, mint a férfiaknál. Ezekben a foglalkozásokon is inkább annak tulajdonítanak nagyobb hangsúlyt, amikor beszélgethetnek, „kibeszélhetik a feszültséget”.

Első büntényes fogvatartottak

A bv. intézetekbe kerülő első büntényes elkövetők számára a fogvatartottak esetében jelentkező frusztráció, szorongás, az ismeretlen és félelmetes közeggel való találkozás élménye halmozottan jelentkezik. A korábbi életvitel alapján megszokott szociális tér erősen beszűkül, az általuk ismert személyek jelenléte eltűnik, a velük való kapcsolat fenntartása korlátozottan jelentkezik. Mindezek növelik, mélyítik a személy negatív pszichés élményeit, illetve újabbak kialakulását alapozzák meg.

Az első büntényesek kezelésének egyik jelentős pontja a fent felsorolt negatívumok értékének gyengítése, személyiségük pozitív elemeinek felszínre hozása, erősítése. A kommunikáció elősegítése, valamint annak előtérbe helyezése enyhítheti a kezdeti szorongást, félelmet, illetve elfogadtathatja a mélyen negatívként megélt valóság tényét.

Összegzés

A fiatalkorú fogvatartottakat, az első büntényeseket, a női fogvatartottakat és a hosszú ítéletet töltőket nem véletlen soroljuk az eltérő nevelési igényű csoportok közé, hiszen a velük való napi reintegrációs tevékenységet az életkori sajátosságaik, eltérő igényeik, az ismeretlen, új környezeti hatások, a totális intézeti körülmények, vagy éppen a szabadulás igen távoli időpontja, s az ebből fakadó bizonytalanság, félelem is jelentősen meghatározza. Ezért az intézetekben külön vannak elhelyezve, s a napi életük meghatározása is az eltérő igényeik figyelembe vételével történik.

Felkészülési kérdések

1. Mi a fiatalkorú bűnözés fő jellemzője?

Megoldás:

A fiatalkori bűnözés egyik fő jellemzője a csoportos elkövetés, illetve az elkövetés során tapasztalható erőszak, brutalitás.

2. Mit kell elsősorban figyelembe venni az életfogytiglani és a hosszantartó szabadságvesztésre ítétek esetében a nevelési módszerek kiválasztásánál?

Megoldás:

Az életfogytiglani és a hosszantartó, határozott szabadságvesztésre ítétek esetében a nevelési módszerek megválasztásánál figyelembe kell venni a fogvatartott életkorát és ítéletét, hiszen ez adja az alapját annak, hogy mely életszakaszra kell felkészíteni. Azon elítélteknél, akik várhatóan nem szabadulnak, a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítétekhez hasonló kezelési elveket célszerű követni.

6. Társadalom és kommunikáció II. tantárgy

18 óra

6.3.3. A személyiségfejlődés alapjai

6 óra

A fegyveres szervek intézkedéseikor felmerülő tipikus helyzetek, személyes reakciók, ezek elemzése (a büntetés-végrehajtási szervezet)

1 óra

Az 1 tanóra időtartamra kidolgozott alábbi helyzetgyakorlatok az oktatói segédletbe illeszthetők be

1. helyzet: „Személybejárati kapu”

Alaphelyzet: A büntetés-végrehajtási intézetbe egy ügyvéd lép be, aki egy fogvatartotthoz, védencéhez érkezik.

Belép a kapun, ahol a személyazonosságának igazolására felszólító biztonsági felügyelő kérésére, azt válaszolja, hogy ő már régóta jár az intézetbe, és mindenki ismeri már őt. Vonakodik, hogy elővegye az igazolványát, nem találja, közben félhangosan megjegyzéseket tesz. Nem szeretné a csomagját sem megmutatni (akadékoskodik), folyton azt hangsúlyozza, hogy ő a szabályok alól kivétel. Arra hivatkozik, hogy a parancsnok az ő barátja, és bármikor el tudja intézni, hogy a felügyelő hivatásos jogviszonyát megszüntessék.

A felügyelő válasza:

„Én megértem Önt, de tudja, nem tehetek mást, minthogy betartassam a szabályokat, tehetetlen vagyok.”

Kiegészítő információ a helyzethez:

A be- és kilépés általános (törvényi) szabályai (1995. évi CVII. törvény 14§ (1) bekezdés) – részlet:

1. A bv. szerv területére belépő személy köteles a bv. szerv rendjére és biztonságára vonatkozó előírásokat betartani.
2. A bv. szerv területére belépni szándékozó személyt a személyazonosságának és a belépés indokának a megállapítása céljából igazoltatni kell.
3. A bv. szerv rendjére és biztonságára veszélyes - külön jogszabályban meghatározott - tárgyak bevitelének a megakadályozása érdekében a belépni szándékozó személy ruházata és csomagja átvizsgálható.

Amennyiben az érintett a (2)-(5) bekezdésben foglalt intézkedéseknek nem tesz eleget, a személy belépésének (...) az engedélyezését meg kell tagadni, a kilépésre és a jármű kihajtására csak a szükséges intézkedések megtétele után kerülhet sor.

7. A bv. szerv rendjére és a biztonságára vonatkozó legfontosabb előírásokról szóban, illetve a részletes szabályokról - ideértve a be nem vihető tárgyak jegyzékét is - a belépni szándékozó személyeket írásban tájékoztatni kell.

2. helyzet: „Szabad levegőn tartózkodás”

A felügyelő 30 fogvatartottat kísér az egyórás időtartamot felölelő szabad levegőn tartózkodásra. Az egyik fogvatartott megsérti a szabályokat azzal, hogy felkiabál az egyik zárkában bent lévő fogvatartott társának, és így beszélgetnek. Többszöri felszólítás ellenére is folytatja a beszélgetést, a legutolsó alkalommal káromkodva, fenyegetően a felügyelő felé fordulva nyomatékosítja nemtetszését.

A felügyelő (konkrét leírás nélkül) agresszív, kulturálatlan, fenyegető módon válaszol a fogvatartottnak.

Kiegészítő információ a helyzethez:

A szabad levegőn tartózkodás házirendben foglalt szabályai (példa):

[A fogvatartott] a büntetés-végrehajtás alkalmazottainak utasításait, intézkedéseit legjobb tudása szerint és ellenvetés nélkül köteles végrehajtani, azokat nem bírálhatja, megszegésükre társait semmilyen módon nem buzdíthatja. Az Intézet alkalmazottairól sértő módon nem nyilatkozhat, őket rendfokozatuk, vagy beosztásuk szerint (pl.: hadnagy úr, felügyelő úr, parancsnok úr, stb.) szólíthatja meg. Amennyiben a megszólítással nincs tisztában, köteles megkérdezni. A személyi állomány tagjaival való találkozásokor a napszaknak megfelelően köszönjön.

A szabadlevegőn tartózkodás: naponta egy óra szabadlevegőn tartózkodást biztosítunk, amit a sport- és sétaudvaron egybefüggően, illetve több részletben tölthet el. A kijelölt területen zárt rendben (előzetesen letartóztatottak, valamint fegyelmi sétán résztvevők) vagy kötetlenül mozoghat. Kötetlen forma esetében társaival beszélgethet, illetve az ott elhelyezett padokra leülhet, dohányozhat, igénybe veheti a Bv. fon által rendszeresített telefonkészüléket, és az ott felállított sporteszközöket.

A szabadlevegőn tartózkodás alatt az évszaknak megfelelő, a felügyelet által meghatározott, egységes ruházatot kell viselnie.

Tilos minden olyan magatartás, amelyet a viselkedési szabályok tiltanak. Tilos különösen Hangoskodni, lökdösődni, verekedni, az udvar kijelölt területét elhagyni, a zárt rendben végrehajtott szabadlevegőn tartózkodás során a rendet megbontani, illetve a személyi állomány utasításait nem végrehajtani.

3. helyzet: Ingerültség

A főfelügyelő az osztályvezető irodájában tartózkodik megbeszélésen, s láthatóan ingerülten tér vissza a főfelügyelői irodába. Rendkívül gorombán leteremti beosztott felügyelő kollégáját valami régebbi jelentéktelen mulasztása miatt.

A felügyelő válasza:

„Valójában mi történt? Tényleg annyira fontossá vált ez a régi ügy? Én azt hittem, már lezártuk. De úgy tűnik, téged alaposan felhúztak!”

8. Társadalom és kommunikáció gyakorlati tantárgy

18 óra

8.3.1. A fegyveres szervek sajátos kommunikációját fejlesztő gyakorlatok – a drámajáték módszerei és fejlesztő „játékai” segítségével

6 óra

Büntetés-végrehajtási rész

2 óra

A 2 tanóra időtartamra kidolgozott alábbi elméleti ismeretanyag, illetve helyzetgyakorlatok az oktatói segédletbe illeszthetők be

Formális csoport: olyan csoport, amelyet szervezeti szabályok irányítanak, határoznak meg, tagjai meghatározott, kívülről adott cél érdekében működnek együtt (általában ilyenek a munkahelyek), tagjai között nincs is feltétlenül személyes kapcsolat, sőt egyes esetekben kifejezett célja, hogy a személytelenség uralkodjon (pl. hadsereg, büntetés-végrehajtás, egyház). A formális csoport a csoportot alkotó személyek tulajdonságaitól független, meghatározott alá-fölrendeltségi kapcsolatokkal bír (pl. vezető-beosztott), minden egyes, a csoportban betöltött pozícióhoz a szervezet által szabályozott, irányított viselkedésmód, ún. szerep társul (a büntetés-végrehajtás esetében az egyes beosztásokat pontosan – jogszabályokkal is – körülhatárolják, jogokkal, köteleességekkel, elvárható viselkedésmóddal).

Informális csoport: nem formális szabályok írják körül, hanem személyes kapcsolatok, szimpátiák, közös érdekek tartják össze, kis méretűek, ahol a csoporttagok személyesen ismerik egymást. A szabályokat a csoport maga alakítja ki, a tagok együttműködésére alapozva, ugyanakkor ezek is lehetnek nagyon szigorúak, sokféle elvárást támasztva, a jogokat, köteleességeket pontosan körülírva (pl. baráti-, szabadidős csoportok).

A két csoport között az a különbség, hogy az informális csoportot akkor is kötetlenebbnek éljük át, ha komoly kötöttségekkel jár, míg a formális csoportban való részvételt (többnyire a munkahelyen) akkor is kötelezőnek érezzük, ha az viszonylag kötetlen. A formális csoportokon belül mindig kialakulnak informális csoportok, az egyének érzelmi irányulásának, igényeinek megfelelően, és minél szigorúbb, személytelenebb egy formális csoport (lásd totális intézetek), annál erősebbek az ott kialakuló informális csoportok.

A börtönökben a fogvatartottak által kialakított informális hálózat fő célja, hogy megőrizze és visszaadja önbecsülésüket és viszonylagos önállóságukat, véd a totális intézet személyiségromboló hatásai ellen. Sajátos szabályai vannak, ahol az erő, az egymás iránti szolidaritás, az árulás tilalma, a formális szervezettel való szembenállás a fő értékek, és ezért az informális hálózat szembenáll a formális hálózattal, ugyanakkor a benti élet sajátos irányításával a két szerveződés együttesen biztosítja az intézet működőképességét. Az informális hálózat előnye, hogy a fogvatartottak közötti személyes kapcsolatok pótolják a kinti kapcsolatokat, a feltornyosuló energiát, feszültséget elterelik, továbbá az informális hálózat egy-egy tagja információt adhat a többiekről a szervezet számára. Hátránya, hogy nehéz kiismerni az informális csoportokat, hálózatokat, ugyanakkor az intézetet érintő

komoly, akár rendkívüli eseményekhez vezető történések itt dőlnek el, pl. tiltott szerek és tárgyak terjesztése, zsarolások.

Megfosztottság (depriváció): a deprivációs modell szerint (Sykes, lásd: Boros, Csetneky, 2000) a fogvatartottakat érő több területen érvényesülő megfosztás kialakítja az ellensúlyozás szervezeti formáját, az előbb már tárgyalt informális hálózatot, ahol a fogvatartott ellensúlyozza az énképét, önértékelését romboló hiányosságokat, amelyek a következők:

Szabadságtól való megfosztottság: a szabad akarattól, döntési lehetőségtől fosztják meg, korlátozzák szabad mozgásában, a családjával való kapcsolattartásban.

Javaktól és szolgáltatásoktól való megfosztottság: bár nem éheznek, fáznak és van hol aludni, orvosi ellátást kap, nem jut hozzá olyan dolgokhoz, szolgáltatásokhoz, amelyek addig érdeklődését, ízlését, igényeit kielégítették, szimbolikusan megmutatták, ki is ő valójában (pl. kedvenc étele, divatos ruhák, otthonának berendezése, nyugalma).

Heteroszexuális kapcsolatokról való megfosztottság: nem pusztán a biológiai oldal, hanem a helyzetből fakadó pszichológiai probléma is jelen van, a férfiasságot kérdőjelezi meg a heteroszexuális kapcsolat hiánya, a homoszexuális kapcsolatokban való részvétel, akár önkéntes, akár nem.

Autonómiától való megfosztottság: a felülről jövő irányítottság, a mindenre kiterjedő beszabályozottság, az önállóság (autonómia) elvesztése szintén nehezen elviselhető, az énképet tartósan romboló tényező. A börtön szabályai értelmetlennek tűnnek, azokat megkérdőjelezi, kikényszerítik belőle a tiszteletet, behódolást – mindez a gyerekekre jellemző tehetetlenségbe kényszerítenek egy felnőttet, aki úgy érzi, már kinőtt az ilyenfajta alárendeltségből.

Biztonságtól való megfosztottság: a fogvatartottak számára gyakran a legnehezebben elviselhető az, hogy más fogvatartottakkal összezárva kell élniük, akik között mindig akad olyan, aki nem szolidáris a többiekkel. Bizonytalanságban, nyugtalanságban élhetnek amiatt, hogy státuszukat meg kell védeniük, személyüknek és tárgyaiknak biztonságáért meg kell küzdeniük.

A rendszer kommunikációjának sajátosságai:

A büntetés-végrehajtás egyértelműen hierarchikus szervezet, ahol a kommunikációt a fentről lefelé irányulás uralja. A fogvatartottak a felügyelők és általában a személyi állomány utasításait követik, ahol alig van helye visszacsatolásnak. Ennek egyértelmű előnye az átláthatóság, irányíthatóság, így a helyzetek könnyebben kézben tarthatóak. Hátránya, hogy a visszacsatolás hiánya miatta problémák sokszor látszólagosan kerülnek megoldásra, így a

felszín alatt egyre növekednek, míg végül akár egy nagyobb problémát, eseményt okozhatnak. Az együttműködés csak látszólagos a két szint között.

A verbális kommunikációban megjelenik az írásbeliség elhatalmasodása (kérelmi lapok, beadványok, jelentések, stb.), az informális hierarchia eredményezi a börtönszlang megjelenését (példák!). A fogvatartottak a tárgyakon, öltözeten keresztül is kommunikálnak (pl. ruházat átalakítása, zárkarend, börtöntetoválások).

Példa: A fogvatartott kommunikációjára vonatkozó dekódolás szükségessége (írásvetítő fólia)

A fogvatartott problémája és ehhez kapcsolódó érzései	Közlése
Idegessé válok a soron következő tárgyalás miatt	„Nem érdekel a zárkarend”
Feleségével összeveszett a látogatófogadáson, emiatt feszült, elutasító	„Nem akarom a telefonálási lehetőséget igénybe venni”
Fél, mert zárkatársai megfenyegették	„Rosszul érzem magam, nem bírom a nagy/kis zárkát/ a tömeget!”

Helyzetgyakorlatok

Helyzet: „Kérelmi lap”

A helyzet leírása:

A fogvatartottnak van egy családi problémája, a felesége kórházba került, amit a rendszeres, engedélyezett telefonálás során tud meg az egyik családtagjától. Ennek megoldására a reintegrációs tisztre van szüksége. Egy hétköznapi délelőtt megírja a kérelmi lapot, amelyben engedélyt kér soron kívüli telefonálásra. A kérelmi lapra csak ezt az egy mondatot írja, nem ír mellé indokot. A reintegrációs tiszt másnap elbírálja és odaírja: „nem engedélyezem”. A fogvatartott kétségbeesik, mikor visszakapja kérelmi lapját, aggódik felesége miatt, akiről egyáltalán nem kapott hírt az elmúlt két napban. Tele van kérdésekkel, egyre feszültebb, nem érti a helyzetet, ugyanis esélyt sem kapott megindokolni a kérését.

Helyzet: „Zárkára helyezés”

Alaphelyzet (mindkét csoportnak kiosztandó):

K. Miklós EN-2222 nyilvántartási számú elítélt egy háromszemélyes zárkában van elhelyezve, ahova konfliktusmentesen beilleszkedett. Két napja lett vége a munkaszerződésének az intézet Kft.-jénél, ahol egy projekthez kapcsolódó időszakos munka ért véget. Mindezek miatt erről a körletről át kell helyezni a nem dolgozó elítéltek körletére. Délelőtt érkezik a körletfelügyelő, és utasítja a fogvatartottat, hogy pakoljon össze, a másik körletre került áthelyezésre a reintegrációs tiszt javaslatára. A fogvatartott az utasítást megérti, elkezd pakolni.

A felügyelő 1 óra múlva érkezik vissza és elkezd a fogvatartott motozását illetve átkísérését. Ekkor közli, hogy a nem dolgozó körlet 123-as zárkájába kerül. Mindeközben átérnek a másik körletre, ahol a zárka előtt a fogvatartott azt mondja, hogy abba a zárkába nem megy be, mivel ott van elhelyezve H. Ádám, aki úgy gondolja, hogy K. Miklós miatt kapott pár hónapja fegyelmi fenytést, ennek következtében akkor meg is fenyegette.

A helyzet megoldása során a következő szereplőkre lesz szükség: fogvatartott, körletfelügyelő, reintegrációs tiszt.

1. csoport instrukciója:

Oldjátok meg a helyzetet a fogvatartottal együttműködve.

2. csoport instrukciója:

Oldjátok meg a helyzetet úgy, hogy minél hamarabb megtörjétek a fogvatartott ellenállását és a lehető legszigorúbb módon oldjátok meg a problémás helyzetet.

8.3.3. Gyakorlatok a fegyveres szervek feladatellátásához nélkülözhetetlen személyes, társas és szakmai kompetenciák fejlesztésére **6 óra**

Büntetés-végrehajtási rész

2 óra

A 2 tanóra időtartamra kidolgozott alábbi helyzetgyakorlatok az oktatói segédletbe illeszthetők be

Munkalap: „Munkámhoz szükséges tulajdonságok”

MUNKÁMHOZ SZÜKSÉGES TULAJDONSÁGOK

Körültekintő	Tekintélytisztelő
Tárgyilagos	Fegyelmezett
Gyakorlatias	Szabályokat mindig betartó
Rugalmas	Gyanakvó
Céltudatos	Bizalmatlan
Mérlegelő	Türelmes
Következetes	Megértő
Kiegyensúlyozott	Előítéletektől mentes
Kemény	Világosan fogalmazó
Határozott	Megbízható
Agresszív	Erkölcös
Magabiztos	Kulturált
	Felelősségteljes

Helyzetgyakorlatok

1. helyzet: „A villamoson”

Alaphelyzet: Villamoson utazik egy hivatásos állományú fiatal felügyelő, munkaidőn kívül, már polgári ruházatban. Éppen a közelben levő áruházba megy egy kollégájával. Észreveszi, hogy egy kisebb társasággal utazó férfi cigarettára gyújt, a nyilvánvaló tiltás ellenére. Az utas agresszívan viselkedik, felpattan, káromkodik, fenyegetően a két felügyelő felé indul. Kissé tántorog, az agresszivitása hirtelen sírásba, panaszkodásba csap át, majd kis idő elteltével újra fenyegetően viselkedik.

Szereplők: két felügyelő, utas, az utas két barátja

2. helyzet: „Ismerős fogvatartott”

Alaphelyzet:

A dolgozók elhelyezésére szolgáló körleten éppen munkából érkeznek a fogvatartottak, összesen 10 fő sorakozik a biztonsági rács előtt. A motozásuk már megtörtént, a felügyelő mindent rendben talált. Kinyitja a rácsot, és mindenkit a zárkájába vonulásra utasít. Ahogy elhaladnak előtte, az egyik fogvatartott hátra marad, és utolsónak bevonulva odafordul a felügyelőhöz. „Szia Peti, emlékszel rám az iskolából?” Kezet nyújt, mosolyog.

Szereplők: felügyelő, a csoport létszáma alapján több fogvatartott, egy ismerős fogvatartott.

3. helyzet: „Pimasz Úr”

A dolgozók elhelyezésére szolgáló körleten munka utáni bevonulás után mindig fürdés következik az büntetés-végrehajtási intézet napirendje szerint. A körletfelügyelő sorban szólítja a zárkákat fürdéshez. A 121-es zárkában az egyik fogvatartott már a szólításra is morog, vonakodik, fejét rázza. Problémát nem jelez és az utasítást követi, ezért a felügyelő nem foglalkozik tovább vele. A zárkában elhelyezett 5 fő kivonul fürödni, majd 10 perc múlva a felügyelő a fürdőhelyiség elé lépve egyértelműen azt az utasítást adja, hogy fejezzék be a fürdést, és lépjenek ki a folyosóra.

A korábban már vonakodó fogvatartott nem lép ki a többiek után. Bentről pimasz módon kiabál ki, megkérdőjelezi a felügyelő szavát, a többieket ellentmondásra biztatja.

Szereplők: körletfelügyelő, 5 fogvatartott, akik közül az egyik „Pimasz Úr”